

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Диана Петрова Иванова от Катедрата по български език при Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ относно материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование по област на висше образование 2. Хуманитарни науки; Професионално направление 2.1 Филология (Български език – Старобългарски език).

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 12.04.2019 г. и в интернет-страницата на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Катедрата по общо езикознание и история на българския език към Филологическия факултет, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Антоанета Стефанова Джельова от същата катедра.

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД 33-2883 от 2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научно жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ. Представеният от гл. ас. д-р Антоанета Стефанова Джельова комплект от материали е в съответствие със ЗВО, на ЗРАС в Република България, на Правилника за прилагането му и на Правилника на Пловдивския университет.

Кандидатката е приложила общо 21 научни труда: една монография и 20 статии. По обем и проблематика публикациите отговарят на профила на конкурса и на изискванията за академичната длъжност “доцент”. Представените трудове разкриват научните интереси на авторката в следните научни области: старобългарски език, история на българския език, съвременен български език. Отнасят се към проблематика, която влиза в компетенциите на кандидатката. Публикациите са апробирани – изнасяни са като доклади на научни конференции и са отпечатани в специализирани издания. Публикуваните в България трудове са 12, а в чужбина – 9 (една в Норвегия и 8 в Украйна).

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Антоанета Джельова завършва спец. Българска филология в ПУ през 1982 г., след което работи като учител по български език и литература в гр. Раковски (1983-1986). Една година е хоноруван преподавател, а от 1989 г. е асистент по старобългарски език във Филологическия факултет на ПУ (ст. ас. 1992 - 1997; гл. ас. от 1997). Освен като редовен асистент, тя работи и като хоноруван преподавател в Колежа по икономика и администрация – гр. Пловдив в периода в 2006-2012 г. През 2015 г. защитава дисертация на тема „Типологична характеристика на глаголно-именните словосъчетания с родителен и с дателен падеж в старобългарския книжовен език“. От 2012-2016 г. е лектор по български език, литература и култура в Мелитополския държавен педагогически университет „Богдан Хмелницки“ в гр. Мелитопол, Украйна.

А. Джелъова активно участва в научноорганизационната и проектната дейност на Филологическия факултет. В периода 2015-2018 г. е била в редакционните колегии на 4 следконференционни сборника (българо-украински и украински). Била е редактор и на 3 издания на преправките на Паисиевата „История славянобългарска“. Участвала е в 4 научноизследователски проекта – един към Националния фонд „Научни изследвания“ и в три вътрешноуниверситетски (на ПУ).

3. Научна и научно-приложна дейност

В монографията „Старобългарски език. Морфология“ се предлага нов за българската лингвистична наука системно-синергетичен подход за изследване. Авторката възприема идеите на немския физик Хенрих Хакен, създател на синергетичната теория през втората половина на XX в., прилагана по това време главно в природо-математическите науки, а в частност и в обществените. За кратко време възникват синергетични школи (немска, белгийска, руска). Опитвайки се да обяснят сложността на явленията, предмет на различни науки, синергетиците поддържат идеята за единството на света и неговия интегритет и съответно прилагат интердисциплинарния подход в изследването му. Приемайки основните постулати на синергетичната теория, както и нейната терминология, А. Джелъова се опитва да я приложи в лингвистиката, в случая съотнесена към българския език (в диахронен и в синхронен план).

В теоретичната част на работата си авторката представя концепция за проучване на системноезикови явления, в случая на морфологично равнище, като разглежда морфемите и думите като микросистеми, отразяващи чертите на цялостната езикова система. Прави уговорката, че такъв подход може да се приложи на всяко едно езиково равнище. Съответно приемайки думата като универсален типологичен конструктор, прави типологична характеристика на отделните морфемии и на класовете думи. На основата на емпиричен материал от корпуса на класическите старобългарски паметници тя разглежда различните средства за синтетично и аналитично изразяване на граматични значения. Въз основа на формалния и на съдържателния типологичен анализ авторката стига до извода, че в старобългарския език се наблюдава преход от аглутинативен към флективен тип, а също така, че той се проявява по-скоро като номинативен, но при наличие и на явления от активния езиков тип.

Съчетавайки теорията с практиката, тя предлага системно-синергетичен подход в преподаването по български език на етнически българи в украинска и руска езикова среда. Определено предложението от авторката гъвкав подход при изучаването на езика и представянето му в разнообразни ракурси съобразно системно-синергетичната методика - етнолингвистичен, лингвокултурологичен, социоллингвистичен, психоллингвистичен и когнитивно-лингвистичен е интересен и предполага добри резултати. Той не противоречи и на приетата като принцип в обучението и науката интердисциплинарност, която сближава хуманитарните с точните науки.

Концепцията за проучване на системноезикови явления на авторката прилага и в статиите си. Описвайки езиковата картина на света (като я разграничава от научната) тя застъпва тезата за единството на антропоцентричния и антропния модел, които могат да се проявят на всички равнища на езиковата система – на семантично, лексикално, граматично и синтактично.

По публикациите на А. Джелъова има 6 цитирания – 5 от български автори и 1 от чужбина (Челябинск).

4. Научни приноси на изследванията:

1. Авторката създава собствена концепция на основата на синергетичната теория за изследване на прояви на различни лингвистични равнища, типологизира определени езикови подсистеми върху материал от старобългарския (отчасти и съвременния български език). С това тя разширява аспектите на изследването им (философски и интердисциплинарен).
2. В научно-приложно отношение авторката има принос в успешното прилагане на методика в обучението на български език, при което се отчита сложната ситуация на интеркултурното и езиковото общуване в мултиетническа среда при наличие на билингвизъм, диглосия и интерференция.
3. Предлага нов, гъвкав подход при изучаването на езика и представянето му в разнообразни ракурси съобразно системно-синергетичната методика – етно-лингвистичен, лингвокултурологичен, социолингвистичен, психолингвистичен, когнитивнолингвистичен, с което обогатява представата за характера на езиковата система.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Приложените трудове съдържат научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в областта на българското езикознание и отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“. Въз основа на анализа на научните публикации давам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото научно жури да гласува за изготвяне на предложение до Факултетния съвет на ПУ „Паисий Хилендарски“ за избор на гл. ас. д-р Антоанета Стефанова Джелъова на академичната длъжност *доцент* в област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*, Професионално направление 2.1. *Филология*, научна специалност *Български език - Старобългарски език*.

Член на научното жури:

(проф. д.ф.н. Диана Иванова)